

Krajowy program hodowlany dla bydła rasy Brown Swiss w Polsce

Do rasy Brown Swiss zalicza się bydło tej rasy pochodzenia krajowego i zagranicznego oraz potomstwo pochodzące z kojarzenia w/w bydła.

Zaimportowane do Polski bydło rasy Brown Swiss pochodzi ze Szwajcarii i jest bydłem o kombinowanym, mięsno-mlecznym typie użytkowym. Charakteryzuje się w Szwajcarii wydajnością mleczną na poziomie przekraczającym 6000 kg mleka, przy średniej zawartości tłuszczu około 4,00% i białka 3,50%. Cechą charakterystyczną dla rasy Brown Swiss jest wysoka frekwencja genu kappa-kazeiny. Osobniki o genotypie BB stanowią około 31% populacji. Skład chemiczny mleka krów tej rasy, a w szczególności stosunek tłuszczu do białka sprawia, że jest ono odpowiednie do produkcji serów wysokogatunkowych. Bydło rasy Brown Swiss charakteryzuje się bardzo dobrą płodnością i łatwością wycieleń. Zwierzęta tej rasy wczesnie dojrzewają i bardzo dobrze wykorzystują pasze objętościowe. Posiadają też zdolność adaptowania się do różnych warunków środowiskowych, doskonale wykorzystują dostępną paszę i potrafią też przetrwać ograniczone lub ubogie żywienie.

Populacja żeńska bydła Brown Swiss w Polsce w stadach objętych oceną wartości użytkowej liczy obecnie 131 sztuk.

Celem programu hodowlanego dla rasy Brown Swiss w Polsce jest postęp genetyczny prowadzący do doskonalenia populacji krów typie kombinowanym z przewagą cech mlecznych. Doskonaleniu podlegają cechy wpływające w zasadniczy sposób na poprawę opłacalności produkcji: wydajność mleka, wydajność białka, wydajność tłuszczu, cechy typu i budowy, ze szczególnym uwzględnieniem budowy wymienia i nóg, cechy funkcjonalne oraz cechy opasowe i rzeźne. Stosunek cech mlecznych do mięsnych powinien wynosić 60:40, przy czym dopuszcza się typ kombinowany mleczno-mięsny w proporcji cech mlecznych do mięsnych 50:50. Ważnym elementem pracy hodowlanej jest również zachowanie dobrych cech płodności i łatwości wycieleń, a także dobrej odporności na trudne warunki środowiskowe.

Praca hodowlana prowadzona jest wyłącznie na poziomie stad. Nasienie niezbędne do jej prowadzenia będzie w całości importowane. Do kojarzeń z jałówkami i krowami rasy Brown Swiss przeznaczonymi do dalszej hodowli dobierane będą buhaje posiadające oszacowaną wartość hodowlaną dla cech produkcji i cech typu i budowy. Dopuszcza się

możliwość używania do krycia naturalnego jałówek i krów buhajów, których pochodzenie zostało potwierdzone wynikiem badania grup krwi lub markerów DNA i wpisanych do części głównej księgi.

Wzorzec rasy Brown Swiss

SAMICA

1. **Wysokość w krzyżu:** odpowiednia do wieku zwierzęcia; optymalny wzrost krowy dorosłej 136-140 cm
2. **Sylwetka:**
 - kształt ciała zbliżony do prostokąta,
3. **Umięśnienie:**
 - wypukłe, profile mięśni wyraźnie zaznaczone,
4. **Głowa i szyja:**
 - głowa średniej wielkości, szyja średniej długości, dobrze umięśniona,
5. **Barki:**
 - dobrze umięśnione, dobrze przylegające łopatki, wyrostki grzbietowe kręgosłupa lekko wystające ponad łopatki,
6. **Klatka piersiowa:**
 - wysklepiona, nieco szersza w części tylnej, żebra szeroko rozstawione,
7. **Brzuch:**
 - głęboki i pojemny,
8. **Grzbiet:**
 - szeroki i prosty, mocny, prosta i szeroka partia lędźwiowa, umięśnienie dobrze zaznaczone,
9. **Zad:**
 - lekko spadzisty, długi, szeroki, dobrze umięśniony, profile mięśni, zwłaszcza udowych, wypukłe, prosta nasada ogona, dopuszczalna lekko uniesiona nasada ogona,
10. **Nogi:**
 - szeroko i równolegle ustawione, lekko skątowane, o silnej kości i wyrazistych stawach, prawidłowy kąt stawu skokowego i stawu pięcinowego, wysoka piętka racicy, racice lekko rozwarte,
11. **Wymię (dotyczy krów):**
 - pojemne, w części tylnej zawieszono wysoko i szeroko, zawieszenie przednie wyraźnie wysunięte do przodu, dobrze połączone z powłokami brzuszными, o cienkiej skórze,

delikatnie owłosionej z wyraźnie zaznaczonymi żyłami mlecznymi, równomiernie rozwiniętymi ćwiartkami, strzyki centralnie rozmieszczone na ćwiartkach, pionowo ustawione, cylindryczne o długości 5 – 6 cm i grubości 2,5 cm. Wymię czyste - bez dodatkowych strzyków i przystrzyków,

12. **Ogólny wygląd:**

- harmonijny, o nieco lepiej zaznaczonych cechach mlecznych, lecz równocześnie o dobrym umięśnieniu,

13. **Umaszczenie:**

- brunatne o różnych odcieniach z jasną otoczką wokół śluzawicy oraz bielą wokół oczu i uszu. Na grzbiecie występuje biała pręga oraz plamy na brzusznej stronie ciała. Skóra, końce rogów oraz śluzawica i racice są ciemne.

SAMIEC

1. **Wysokość w krzyżu:** odpowiednia do wieku zwierzęcia;

2. **Sylwetka:**

- żebra długie, szeroko rozstawione i dobrze wysklepione,

3. **Umięśnienie:**

- wypukłe, profile mięśni dobrze zaznaczone,

4. **Głowa i szyja:**

- głowa mocna, szeroki pysk, mocna żuchwa, szyja mocna, średniej długości z łopatkami łagodnie w grzbiet, wyraźnie zaznaczony fałd na linii gardło-podgardle-mostek,

5. **Klatka piersiowa:**

- szeroka, dobrze wysklepiona, żebra szeroko rozstawione, kości żeber zaokrąglone i długie, połączone łagodnie z łopatkami,

6. **Grzbiet:**

- prosty i proste, mocny, prosta i szeroka partia lędźwi, umięśnienie dobrze zaznaczone,

7. **Zad:**

- lekko nachylony do tyłu, długi i szeroki, profile mięśni zwłaszcza udowych wypukłe, prosta nasada ogona, dopuszczalna lekko uniesiona nasada ogona,

8. **Nogi:**

- szeroko ustawione o silnej kości i wyrazistych stawach, prawidłowy kąt stawu skokowego i stawu pięcinowego, wysoka piętka racicy, racice lekko rozwarte,

9. **Ogólny wygląd:**

- harmonijna, proporcjonalna budowa, wykazująca cechy męskie, wigor, siłę, skóra średniej grubości, pokryta błyszczącą, jedwabistą sierścią, umięśnienie wypukłe, profile mięśni dobrze zaznaczone, drugorzędne cechy płciowe wyraźnie zaznaczone.

10. Umaszczenie:

- brunatne o różnych odcieniach z jasną otoczką wokół śluzawicy oraz bielą wokół oczu i uszu. Na grzbiecie występuje biała pręga oraz plamy na brzusznej stronie ciała. Skóra, końce rogów oraz śluzawica i racice są

Standard hodowlany dla zwierząt wpisywanych do części wstępnej księgi

Cieliczki i krowy wpisywane do części wstępnej księgi powinny posiadać umaszczenie charakterystyczne dla rasy Brown Swiss. Zgodność umaszczenia określa selekcjoner podmiotu prowadzącego księgę hodowlaną dla bydła ras mlecznych.

Zgodność umaszczenia z wzorcem rasy określa zootechnik oceny wartości użytkowej w chwili zakładania dokumentacji hodowlanej w stadzie poddanym ocenie wartości użytkowej. Dla zwierzęcia posiadającego pochodzenie, rasę określa się na podstawie rasy rodziców i koduje za pomocą kodów literowych określonych w Rozporządzeniu Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 26 maja 2004 r. w sprawie księgi rejestracji dla poszczególnych gatunków zwierząt gospodarskich (Dz. U. Nr 129, poz. 1373). Dla rasy Brown Swiss stosuje się kod BS.

W przypadku gdy umaszczenie zwierzęcia odbiega od umaszczenia charakterystycznego dla danej rasy należy przeprowadzić badanie w celu potwierdzenia pochodzenia zwierzęcia po wskazanej parze rodziców. W przypadku zwierząt nieposiadających udokumentowanego pochodzenia, rasę zwierzęcia określa się na podstawie jego umaszczenia i zapisuje za pomocą kodu literowego w prowadzonej dokumentacji hodowlanej.

Cieliczki i krowy wpisuje się do części wstępnej księgi na podstawie kodu rasy określonego w kartotece pochodzeniowej systemu informatycznego prowadzonego na potrzeby oceny wartości użytkowej lub hodowlanej bydła.

Opis sposobu identyfikacji zwierząt

Zwierzęta rasy Brown Swiss są oznakowane zgodnie z przepisami ustawy o systemie identyfikacji i rejestracji zwierząt. Identyfikacja zwierząt polega na porównaniu numeru identyfikacyjnego znajdującego się na kolczykach z numerem zapisanym w dokumentacji hodowlanej.

Zakres informacji o zwierzętach wpisywanych do ksiąg

Zakres informacji o cieliczkach, krowach i buhajach wpisywanych do księgi hodowlanej bydła rasy Brown Swiss obejmuje:

- 1) datę dokonania wpisu w księdze;
- 2) w przypadku zwierząt :
 - a) urodzonych w kraju - firmę lub nazwę podmiotu, u którego zwierzę się urodziło, jego siedzibę i adres oraz oznaczenie formy prawnej wykonywanej działalności, a w przypadku osoby fizycznej - jej imię i nazwisko oraz miejsce zamieszkania i adres,
 - b) importowanych - kraj pochodzenia;
- 3) firmę lub nazwę hodowcy, jego siedzibę i adres oraz oznaczenie formy prawnej wykonywanej działalności, a w przypadku osoby fizycznej - jej imię i nazwisko oraz miejsce zamieszkania i adres;
- 4) datę urodzenia zwierzęcia;
- 5) rasę i płeć zwierzęcia;
- 6) nazwę zwierzęcia, jeżeli została nadana, a w przypadku zwierzęcia urodzonego w wyniku przeniesienia zarodka (embriotransferu) również oznaczenie „ET”;
- 7) numer identyfikacyjny zwierzęcia, nadany na podstawie przepisów o systemie identyfikacji i rejestracji zwierząt;
- 8) informacje dotyczące pochodzenia zwierzęcia, w tym nazwy i numery identyfikacyjne przodków zwierzęcia oraz ich numery w księdze lub rejestrze, jeżeli różnią się od numerów identyfikacyjnych;
- 9) wynik badania grup krwi lub badania markerów DNA, jeżeli badanie to zostało przeprowadzone, a w przypadku zwierząt urodzonych w wyniku przeniesienia zarodka również wyniki badania grup krwi lub badania markerów DNA, rodziców biologicznych zwierzęcia;

- 10) wynik badania na nosicielstwo wad genetycznych, jeżeli badanie to zostało przeprowadzone;
- 11) wyniki oceny wartości użytkowej;
- 12) wyniki oceny wartości hodowlanej, jeżeli ocena taka została przeprowadzona.

Zakres oceny wartości użytkowej niezbędny do realizacji programu hodowlanego dla rasy Brown Swiss

Ocenię wartości użytkowej podlegają samice rasy Brown Swiss, które rozpoczęły pierwszą laktację lub pierwszą znaną laktację. Ocena prowadzona jest zgodnie z zakresem i metodyką prowadzenia oceny wartości użytkowej dla typu użytkowego mlecznego i mięsno-mlecznego opracowaną przez Polską Federację Hodowców Bydła i Producentów Mleka i przedłożoną Ministrowi Rolnictwa i Rozwoju Wsi. Dane pochodzące z oceny zwierząt gromadzone są w systemie informatycznym SYMLEK prowadzonym na potrzeby oceny wartości użytkowej zwierząt.

Opis metody prowadzenia oceny wartości hodowlanej

Ocena wartości hodowlanej dla rasy Brown Swiss ze względu na małą liczebność populacji bydła tej rasy w Polsce nie jest prowadzona.

Opis sposobu prowadzenia selekcji oraz zasady doboru zwierząt do kojarzeń

Do kojarzeń z jałowicami i krowami przeznaczonymi dla dalszej hodowli dobierane są buhaje o najwyższej wartości hodowlanej dla cech mleczności oraz cech typu i budowy, oszacowanej przez INTERBULL z dokładnością nie mniejszą niż 50%. Buhaje wykorzystywane do kojarzeń w stadach poddanych ocenie wartości użytkowej powinny gwarantować uzyskanie postępu genetycznego w zakresie doskonalonych cech. Zalecane jest, aby ze względu na możliwość wystąpienia depresji inbredowej, kojarzone zwierzęta nie miały wspólnego przodka w pokoleniu rodziców i dziadków.

Opis sposobu kontroli danych o zwierzętach wpisywanych do księgi

Dane o pochodzeniu zwierząt gromadzone są w systemie informatycznym SYMLEK. Urodzenie zwierzęcia rejestrowane jest przez zootechnika oceny podczas przeprowadzanego próbnego udoju, który wpisuje datę wycielenia matki zwierzęcia na obowiązującym dokumencie. Pochodzenie zwierzęcia po ojcu wskazanym przez hodowcę weryfikowane jest na podstawie informacji o pokryciu jego matki zgromadzonych w systemie SYMLEK.

Pochodzenie zwierząt zapisane w dokumentacji hodowlanej jest weryfikowane po ojcu, matce lub parze rodziców poprzez losowy wybór zwierząt, od których pobierany jest materiał biologiczny i przeprowadzane są badania grup krwi lub markerów DNA.

Minimalne wymagania, jakie powinny spełniać zwierzęta wpisywane do części wstępnej księgi dla rasy Brown Swiss

Do części wstępnej księgi prowadzonej dla rasy Brown Swiss wpisuje się cieliczki i krowy w stadach, które:

- są poddane ocenie wartości użytkowej,
- posiadają umaszczenie charakterystyczne dla rasy Brown Swiss,
- zostały uznane za odpowiadające standardowi hodowlanemu,
- w przypadku zwierząt posiadających udokumentowane pochodzenie posiadają min.75% genów rasy Brown Swiss.